

„Zveza“ torej ni naperjena proti nobeni sedanjosti naši organizaciji, temveč hoče biti le nov močan del v našem združenju, ona noče rušiti poslopja naše organizacije, ampak ga hoče le podpreti in tesneje zvezati.

Ona bo pa tudi varovala in širila naš ugled. Kolikokrat se je „muzala“ javnost, ko je čitala tako nasprotujoče si sklepe naših društev o eni in isti zadevi! Kolikokrat smo se osmešili, če se je posamezno društvece z veliko vnemo lotilo dela, kojega ni moglo izvršiti! Se li ni že mnogokrat reklo: „Ti učitelji! Lotijo se vsega, a doženejo malo ali nič.“ To naj bi se nehalo. Naše skupne zadeve reševale bi se naj skupno in o vseh važnejših stvareh posvetujemo se skupno.

„Zveza“ pridobila nam bo gotovo tudi novih prijateljev. Ko bodo drugi stanovi spoznali, da smo edini in da složno nastopamo, nam bodo tudi zaupali.

A ona nam bo obudila tudi mnogo novih boriteljev. Marsikateri tovariš, ki se jezi nad svojo onemoglostjo, bo vsplamtel v mnogobrojni družbi zavednih in navdušenih kolegov, kakršnih bo našel vsakokrat pri Zaveznih zborih in shodih. In taka zborovanja bomo lahko prirejali po vseh krajih naše domovine.

Da bomo s svojo „Zvezo“ vplivali tudi na politiko, je čisto naravno. Če bo vse slovensko-učiteljsvo kaj zahtevalo, ga ne bo mogoče tako prezirati, kakor če se oglasi samo eden.

„Zveza slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“ ima tedaj velevažen namen. Ne bojmo se je torej, ne mečimo ji polen pod nogo, že prečno je začela svojo pot, temveč sezimo ji krepko pod rame in dvignimo jo, da bo kmalu dosegla svoj namen. Kdor pa ima pomislke proti njej, izrazi naj jih jasno, brez zavijanja in brez sofizmov, bodisi v „Učit. Tovarišu“ ali pa pri ustanovnem shodu, da se porazumemo. Resni so časi, težaven in tudi nevaren je naš boj, ne rušimo torej brezmiselno, kar so nam navdušeni tovariši z naporom zgradili.

Ko se bo torej določil dan ustanovnega shoda, ne ostanimo zapečjo ne prijatelji pa tudi ne poštene nasprotniki „Zveze“, pohitimo temveč tja v starodavno Celje, da sklenemo in storimo, kar bo v prid nam in celemu našemu narodu. Zaveš, da se gre tu za vglad vsega našega stanu, naj nas dvigne, da po svojih močeh odstranimo vsako pego, ki bi mogla nastati na njem. Na svidenje torej!

Opomba: Za one, ki hočejo o nameravani „Zvezi“ natančneje razmišljati, dovoljujem si pripomniti, da je prinesel „Učit. Tovariš“ v svoji 36. številki l. 1900. že jeden članek o njej, 2. številki l. 1901. istega lista pa ima osnutek njenih pravil.

Dopisi.

Kranjsko.

Iz-pod-ških planin. G. urednik! Še sem živ! In v Benetkah sem tudi bil, prišel sem prav zadovoljen domov, le to mi je žal, ker naši mnogoštevilni „Slomškarji“ ne morejo skupno izleteti v kak tak kraj, kakor smo letos mi „Zavezniki.“ Sicer mi je zadnjič pravil „napreden učitelj XIII.“ da

nameravajo „Slomškarji“ svoj prvi večji izlet napraviti v Rim, a sedaj ravno ne utegnejo, ker se morajo učiti „najnovjših formalnih stopinj“ in ker morajo sestavljati učne načrte za take „štiriletné“ šole, o kakoršni govori tako prepričevalno „Slovenec“.

Uh! mraz je, g. urednik, kakor v Sibiriji. V naši idilični dolinici smo imeli na dan sv. Klementa ravno — 18° R. To je pokalo! V naravi je mraz in zima, a v naših srcih pa cvete prava, pravcata „rajskomila pomlad.“ In kako bi ne! Vsaj je stopilo ono tako pozabljeno „šolsko vprašanje“ z elementarno „silo“ — kakor znani ognjenik na otoku Martinik, o katerem je prof. Jarc „tako ginljivo predaval v „Kat. Domu,“ na dnevni red in šolsko „vprašanje“ je celo zatemnelo vprašanje o „občni volilni pravici.“ Sedaj ali pa nikdar! To je naše mnenje. Ako se sedaj ne reši temeljito vprašanje o „šolstvu“ — potem ne zasije nikdar več blaženo solnce v revna naša srca — kajti, če tako temeljita, dalekovidna razpravljanja, kakoršna prinaša ravnokar najnovejši učiteljski list „Slovenec,“ ne naredo konca „bednemu stanju“ kranjskega in sploh „slovenskega“ učiteljsva — potem pa „adijo prihodnost.“ In g. urednik! niso li to temeljiti članki: „Nekaj luči“ — še nekaj luči“ — „učitelji in slov. liberalci“ — „učitelji in šola na kmetih“ — — notica o „informationsbureau“ — in „od nekod“ (za ime darujem 1 h za ljudski sklad“) [kjer se smeši dve učiteljici] — Seveda „und bist du nicht willig, so brauch' ich Gewalt.“ — Ti članki so polni „duhovitosti“, logično prav skrupucani — a kar pa odgovarja „Slov. Narod,“ je pa čisto „ena navadna nelogična žveplarija.“ In to je, g. urednik, kaj lahko umljivo. Kajti, kje so se učili slovenski učitelji, ki odgovarjajo v „Slov. Narodu“ na „Slovenčeve“ izborne članke, logike Tomažev akvinskih in St. Liguorjanskih, kakor so se učili „napredni učitelji“ „Slovenčevega“ kalibra. — Zato pa zahtevamo, da nam spišejo „Slovenčevi“ pedagogi tako „logiko“, kjer bode vse ono „zapopadeno“ — kar po njih mislih odgovarja „pravi katoliški logiki.“ In s to knjigo v pripravnice.

G. urednik! Iz zanesljivega vira sem zvedel, da prične prihodnja št. „Slov. Učitelja“ objavljati prav do pičice določen program, po katerem mora pričeti slovensko učiteljsvo „resno delovati“ v svoj kakor v narodni prosep. In to „resno delovanje“ se bode osredotočevalo — vsaj tako mi je izdal zaupnik „one stranke“ — v sledečih točkah: 1.) Ali naj sede v odborih „učiteljskih društev“ sploh — večjih in manjih, le učitelj oziroma učiteljice? — 2.) Ali smejo biti učitelji predsedniki „mladeniških —“ in učiteljice „deviških“ družb? — 3.) Ali sme brati slovensko učiteljsvo liberalno časopisje, ali le samo „Domoljuba“ in „Slov. Učitelja?“ — 4.) Po kaki poti naj bi se najhitreje doseglo, da daruje slovensko učiteljsvo premoženje „Udovskega društva,“ „Samopomoči,“ „Šolske matice,“ „Učit. konvikta“ in sličnih društev — škofovi gimnaziji in kat. univerzi v Saleburgu? 5.) Kako veliko naj se piše v ljudski šoli vprašanje? — in — 6. Po katerih načelih bodi urejeno berilo za „najnovejše štirileta trajajoče šole.“

Pričetka kakor tudi konca tega „resnega dela“ težko pričakuje Vaš stari

Radovednež.

Kranjskim „naprednim učiteljem“ na uho. V stari, za učiteljsvo zelo nesrečni čri je bil uslužbovan na enorazrednici Št. P. pri V. neki stari učitelj A. K. (Ime na razpolago.) V istem času in ravno tam je gospodaril dekanus J. G. — Bil je tudi obenem katehet na tamošnji razrednici. Stari učitelj je bil dolge, pa suhe postave, bledega lica, kakor

sploh vsi učitelji v tisti nesrečni dobi. Z eno besedo, bila ga je sama kost in koža.

V Podkožljem je imel majhen vinogradček z majhno razpadljivo gorico (hram). Nekega poznega jesenskega večera si sveti sivi ta starček pedagog od svojega vinograda s treskami domu mimo farovža. Takoj prileti mogočni dekanus z veliko gorjačo v roki nad starega odgojitelja mladine ter ga začne neusmiljeno po suhem njegovem hrbtu pretrepavati, češ, da se ne spodobi mimo farovža s prosto lučjo svetiti, ker je to „policajvidrig“.

Tepeni pedagog A. K. je hotel dekana pri sodnji tožiti, a ljudje so mu to odsvetovali, češ, da c. kr. sodnja ni kompetentna duhovnika obsoditi. Potem se je hotel pri škofu Slomšekcu pritožiti, a ljudstvo ga je zopet zavrnilo, da je ta korak zaman, ker vrana vrani nikoli oči ne izkoplje. Kaj je starčku početi? Preboleti je moral bolečino in sramoto zraven lakote in stradanja. — Slomškarji in Slomškarice! Kranjski „napredni učitelji“! Tako delajo klerikalei z učiteljskim trpinom, kadar ga v svoje kremplje dobijo. Zdaj se Vam laskajo, zdaj se Vam hlinijo, zdaj se Vam prilizujejo, ker še nimajo oblasti do Vas. A gorje Vam! Bog Vam pomagaj, ako Vas v svojo pest dobijo! Vrgli Vas bodo v notranjo temo, t. j. duševno temo, kjer boste še jokali in škripali z zobmi. Zdaj je še čas, spokorite se; po smrti je kes prepozen.

Učitelj iz stare šole.

Iz litijsko-krškega okraja. (Konferenčno poročilo c. kr. okr. šol. nadzornika Ljud. Stiasnega.)

Pri opisu se ne smemo tesno držati navadnih dispozicij, temveč se moramo ozirati na medsebojno zvezo. Tudi se moramo izogibati enoličnosti in skušati, da pouk naredimo živahen. Zato pričnimo popis živalij z bivališčem in načinom premikanja, s katerim se lahko obravnava z njimi v zvezi stoječim životom. Dober zgled nam da tu krt. Ko opišemo bivališče, sklepamo na živež, iz tega zopet na oči, nato na zobe itd. Potem se oziramo na stopinjo, ki jo zavzema žival v naravi ali proti človeku, na koncu, kako se pomnožuje. Druga znamenja, ki niso z življenjem v zvezi, se mimogrede omenijo.

Prirodopisni pouk lahko tudi naredi učenca prijatelja narave, kar se mora smatrati za najvišji smoter. Ako dosežemo toliko, da, ko učenci dorasejo v moše in žene, da najraje po trudapolnem delu iščejo okrepčila s sprehodom v prosti naravi, potem je naš pouk dosegel najvišji smoter.

Tudi pri tem pouku je dobro, da delamo z učenci izlete, osobito pa so taki izleti začetkom potrebni, kajti učenci se morajo navajati, kako opazovati prirodo. Največkrat vendar zadostuje, da peljemo učence v šolski vrt ter da jih tu navajamo gledati in iskati, kaj se je v zadnjem času izpremenilo.

Razven že omenjenega spisa v Pedagoški letopisu, priporočam še Witlaczil: Der naturgeschichtliche Unterricht. Dobre učne slike pa dobite na izbero v Twidhausen: der naturgeschichtliche Unterricht. Z jako dobro učno sliko, kako naj se obravnava premog, seznanili so se nekateri učitelji našega okraja pri hospitaciji dne 16. januarja t. l. v Zagorju.

Prirodoslovje.

Glavna stvar je pri tem pouku, kakor sploh pri pouku realij, da se učenci zanimajo za stvar ter da so zmožni samostojno v zvezi in jasno govoriti o tem, kar so se učili. Zahtevati moramo torej od učencev, da govorijo z lastnimi

besedami, zato se moramo definicij izogibati. Na množico se ne smemo ozirati, temveč na kakovost. Zato naj bo ves pouk formalen, kajti ne gre se za materialno znanje, temveč za to, da se učenci navadijo misliti ter da razumejo, kar obravnavamo. Zato je večje vrednosti, da imajo učenci malo tvarine popolnoma v lasti, kakor da jo močno razširimo. Učenci se morajo tudi navajati, da sami opazujejo.

V višjih razredih, oziroma oddelkih, naj zapisujejo stanje toplomera, na najvišji stopinji tudi stanje tlakomera, vreme itd. Odgovarja se pogosto, da se toplomer obravnava šele na najvišji stopinji. Res, da poučimo učence šele na najvišji stopinji zakaj se dviga in pada živo srebro v toplomeru, zato lahko opazujemo zopet že pri nazornem pouku, da se živo srebro v toplomeru dviga in pada.

Kako naj se poučuje prirodoslovje in na kaj se je ozirati pri tem pouku, seznanili se vsakdo lahko v letošnjem pedagoškem letopisu od Fr. Hauptmana sestavljenem spisu, kjer se tudi čita o formalnih stopinjah ter o nasprotstvu proti tem stopinjam. V tem spisu so naznačene tudi vse knjige, ki jih je porabiti za nadaljevalni natančni pouk. Priporočam še enkrat prav toplo knjige „Šolske Matice.“

Ko sklenem realije, moram omeniti, da se osobito na enorazrednicah ni baviti preveč z realijami. Gledati se mora v prvi vrsti, da se dosežejo v glavnih predmetih zadovoljivi uspehi. Pri vseh predmetih se mora ozirati na praktično stran navadnega življenja. Realije se morajo obravnavati v zvezi z drugimi predmeti. Ponavljam pa še enkrat, da je mnogo več vredno, da imamo malo tvarine popolnoma v lasti, kakor da jo močno razširimo. (Dalje.)

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Slovenska Šolska Matica. „Slovenska Šolska Matica“ priredi v soboto dne 27. decembra t. l. ob 8. uri zvečer v „Narodnem domu“ v Ljubljani predavanje g. ravnatelja Henrika Schreinerja o analizi duševnega obzorja otroškega. K temu predavanju se vabijo p. n. člani in vsi drugi, ki se zanimajo za dušeslovni proces učenja. — Obenem se naznanja, da v kratkem izidejo knjige, ki jih dobe društveniki za l. 1902 (Pedagoški Letopis, Učne slike k ljudsko-šolskim berilom in zgodovinska učna snov). Dosedaj je pristopilo k društvu blizu 1100 članov. Ker pa je še čas za pristop, vabijo se s tem še enkrat učitelji ljudskih in srednjih šol in drugi razumniki v krog Matičarjev. Oglašati se je pri poverjenikih, oziroma pri blagajniku g. gimn. ravnatelju Andr. Senekoviču ali pri tajniku nadučitelju Fr. Gabršku v Ljubljani. Letnina znaša 4 K. Zlasti prosimo gg. poverjenike, da pridobivajo še novih članov. Čim večje bode število Matičarjev, tem lažje bode društvo vršilo svojo nalogo. Nekateri okraji se odlikujejo letos s polnoštevilno udeležbo. Naj bi jih posnemali tudi drugi! — Društvo je izdalo in založilo „Navodilo k Črnivčevi I. računici, cena 1 K 20 h brez poštnine. Dobiva se pri odboru in po knjigarnah. Brez te knjige bi ne smel biti noben učitelj. — Dobivajo se tudi že lani izdane društvene knjige za navadno letnino 4 K. Odbor.

Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj je priredilo dne 19. novembra t. l. hospitacijo in obenem društveno zborovanje v Kranju. Da se je vzlic slabemu vremenu, ki je vladalo ta dan, zbralo 20 gg. tovarišav in gospic tovarišic, bila je vzrok glavna točka dnevnega reda hospitacija. Ob 2 uri smo se podali hospitirati v drugi razred, kjer je razredni učitelj gosp. V. Rus metodično obravnaval berilni sestavek „Mačka“ po formalnih stopnjah. Stavljeno